

ратуры ў працэс сацыяльнага і нацыянальна-культурнага будаўніцтва ў БССР. Аднак, сама ініцыятыва па ўтварэнню дадзенай даследчай адзінкі не была рэалізавана. Апошняя вярта звязць з асаблівасцямі камплектацыі нацыянальных навукова-даследчых адзінак. Нацыянальныя падраздзяленні пры Інбелкультце, камплектаваліся з прадстаўнікоў тых народнасцей, якія ўваходзілі ў кампетэнцыю іх вывучэння. Са зместу дакумента вынікае, што цыганская даследчая адзінка мусіла камплектавацца з прадстаўнікоў беларускай нацыянальнасці. Не апошняю ролю на не спраўджванне ініцыятывы адыграў і той факт, што цыганскае насельніцтва з'яўлялася досыць малалікай меншасцю ў БССР (згодна з перапісам 1926 г., яно складала крыху больш за 2500 чалавек).

Апошняя спробай у міжваенны час звярнуцца да праблемы цыганскага насельніцтва ў Беларусі вярта лічыць працу па падрыхтоўцы Беларускай Савецкай энцыклапедыі. Азнаямленне з праектам слоўніка БелСЭ па антрапалогіі, археалогіі, этнаграфіі і міфалогіі дазваляе высветліць, што планавалася падрыхтаваць спецыяльны артыкул, прысвечаны цыганскаму насельніцтву ў БССР [6, с. 24]. Аднак, падрыхтоўка энцыклапедыі была спыненая ў 1937 г.

Заклучэнне. Такім чынам, вывучэнне ў міжваенны перыяд цыганскага насельніцтва ў Беларусі мела эпізодычны характар. Апошняму садзейнічаў той момант, што ў адрозненні ад іншых нацыянальнасцей, вывучэнне цыганскага насельніцтва не было інстытуалізавана. Акрамя таго, цыганы ў БССР не мела моцнага культурнага асяродку, які мог бы садзейнічаць актывізацыі навуковай працы. Выдадзеныя работы ілюструюць, што найбольшая ўвага даследчыкамі надавалася асвятленню мінулага цыганоў у Беларусі. Заслугоўваюць увагі, спробы прадстаўнікоў савецкага кіраўніцтва і асобных беларускіх даследчыкаў распачаць філалагічны кірунак даследаванняў па цыганскай праблематыцы. У рэалізацыі падобнай ініцыятывы былі зацікаўлены пэўныя колы кіраўніцтва БССР, якія разглядалі арганізацыю падобных даследаванняў, як адзін са сродкаў уключэння цыганскага насельніцтва ў працэс сацыяльнага і нацыянальна-культурнага будаўніцтва ў Савецкай Беларусі.

1. Смоліч, А. А. Географія Беларусі / А. А. Смоліч. – Выд. 4-е – Мінск : Навука і тэхніка, 1993. – 405 с.
2. Цэнтральны навуковы архіў Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі (далей ЦНА НАН Беларусі). – Ф. 67. – Воп. 1. – Спр. 6.
3. Даўтгяла, Дз. І. Цыганы на Беларусі : гістарычны нарыс / Дз. І. Даўтгяла // Наш край. – № 12. – 1926. – С. 25 – 34.
4. Кіпель, Я. Я. Эпізоды / Я. Я. Кіпель. – Нью-Йорк, 1998 – 363 с.
5. ЦНА НАН Беларусі. – Ф. 67. – Воп. 1. – Спр. 24.
6. Праект слоўніка БелСЭ : Антрапалогія, Археалогія, Этнаграфія, Міфалогія. – Вып. VIII. – Менск : Выдавецтва БАН, 1935 – 38 с.

ФРАНКО-НЕМЕЦКИЙ УНИВЕРСИТЕТ КАК ПОПЫТКА СОЗДАНИЯ НАЦИОНАЛЬНОГО УЧЕБНОГО ЗАВЕДЕНИЯ

Лосева Е.А.,

аспирант БГУ, г. Минск, Республика Беларусь

Научный руководитель – Келлер О.Б., доктор ист. наук, профессор

Сотрудничество в сфере высшего образования является составной и неотъемлемой частью межгосударственных отношений на современном этапе. Его можно рассматривать не только как средство обеспечения академической мобильности и интеграции в мировое образовательное пространство, но и способ налаживания межкультурного диалога, развития политического, экономического, интеллектуального и духовного потенциала каждой из стран-участниц. Успешный пример такого взаимодействия – Франко-немецкий университет, который отмечает в 2019 г. свой юбилей.

Цель исследования – выявить роль Франко-немецкого университета в развитии сотрудничества Франции и ФРГ в области высшего образования.

Материал и методы. Исследование подготовлено на основании текстов франко-немецких соглашений. При написании работы использовались как общенаучные (описание, анализ и синтез), так и специально-исторические (историко-генетический, историко-сравнительный, историко-системный) методы.

Результаты и их обсуждение. Активизация франко-немецких университетских контактов в послевоенное время поставила перед правительствами Франции и ФРГ задачу создания совместных координационных центров и двунациональных высших учебных заведений. И хотя данный вопрос начал подниматься еще в 1960-е гг., реализоваться на практике он смог гораздо

позднее. В 1978 г. было открыто первое совместное учебное заведение – Высший франко-немецкий институт техники и бизнеса в Саргемине, затем в 1987 г. – координационная Франко-немецкая университетская коллегия.

Успешная деятельность коллегии и расширение межвузовских связей позволили правительствам двух стран подписать соглашение о создании учреждения совершенно нового типа – Франко-немецкого университета [1, с. 504–505]. Данное учебное заведение было официально открыто в сентябре 1999 г. Оно получило статус университета и обладало правосубъектностью, однако на практике представляло собой совокупность университетов-партнеров (на сегодняшний день их уже 194). Университет не имел единого кампуса и факультетов, только штаб-квартиру, которая обосновалась на франко-немецкой границе в г. Саарбрюкене.

Франко-немецкий университет перенял большую часть интегрированных курсов Франко-немецкой коллегии по высшему образованию, значительно их расширив и дополнив. Актуальная образовательная программа включает более 180 курсов в различных областях от гуманитарных до технических наук и на различных уровнях образования от бакалавриата (Licence) до аспирантуры. Французские и немецкие студенты проходят обучение совместно в каждом из университетов-партнеров. В целом, учащиеся должны пробыть за рубежом не менее 3 семестров. Для этого им выделяется материальную помощь в течение семестра обучения в стране-партнере, а также дается возможность пройти бесплатные языковые курсы. [4, с. 64]. Все учащиеся после окончания университета получают сразу два диплома, признаваемых во Франции и в Германии.

В течение двадцати лет с момента основания Франко-немецкий университет быстро развивался. Он взял на себя экспертную функцию по франко-немецким университетским отношениям и сегодня служит совместной университетской лабораторией для разработки новых моделей обучения, инструментов финансирования и инноваций в секторе высшего образования обеих стран.

Помимо кураторства высшего образования Франко-немецкий университет стимулирует исследовательскую деятельность: управляет работой 26 докторских коллегий, предлагает программы совместного руководства диссертациями, организует франко-немецкие летние школы, научные ателье [3]. Особое внимание уделяется продвижению исследований в области франко-немецких отношений и истории обеих стран.

Тем не менее, будучи двунациональным учебным заведением, Франко-немецкий университет открыт к сотрудничеству с другими странами, в первую очередь с соседними (Швейцария, Люксембург, Бельгия) и с германо- и франкофонными странами [9, с. 63].

Несмотря на то, что на сегодняшний день университету не удалось создать единый для Франции и Германии диплом, интерес студентов к программам подобного типа стимулировал дальнейшую работу стран-партнеров в данной области. Это нашло отражение в правительственных соглашениях. Так, в 2010 г. в «Повестке дня 2020» Франция и Германия выразили желание удвоить число студентов и аспирантов Франко-немецкого университета к 2020 г. [6, с. 5]. Плодотворная деятельность университета была подчеркнута в Совместной декларации 22 января 2018 г. [2, с. 2]. Также не обошел стороной сотрудничество в сфере высшего образования и новый франко-немецкий договор, подписанный в Ахене 22 января 2019 г. Согласно ему будет осуществляться дальнейшее развитие Франко-немецкого университета и привлечение высших учебных заведений двух стран в европейскую сеть университетов [5, с. 8].

Более того, Франко-немецкий университет стал во много образцом для создания подобных учреждений в других странах: начиная с 2000 г. был открыт целый ряд двунациональных учебных заведений с участием Франции и Германии, начиная от Франко-Итальянского университета заканчивая Германо-Российским институтом передовых технологий.

Заключение. Таким образом, Франко-немецкий университет на сегодняшний день играет ведущую роль в координации образовательного и научного сотрудничества Франции и Германии. Франко-немецкому университету удалось организовать и придать динамику уже существующим партнерствам между университетами двух стран, а также привлечь новых участников двусторонних образовательных отношений посредством создания интегрированных франко-немецких курсов и системы двойного дипломирования.

1. Abkommen zwischen der Regierung der Bundesrepublik Deutschland und der Regierung der Französischen Republik über die Gründung einer Deutsch-Französischen Hochschule vom 19. September 1997// Die deutsch – französischen Beziehungen seit 1963: eine Dokumentation. In Zusammenarbeit mit dem deutsch – französischen Institut / A. Kimmel; P. Jardin. – Opladen: Leske + Budrich, 2002. – S. 504-505.
2. Déclaration conjointe à l'occasion du 55e anniversaire de la signature du Traité sur la coopération franco-allemande du 22 janvier 1963 [Ressource électronique]. – Mode d'accès: https://www.france-allemande.fr/IMG/pdf/declarationemam_cle0355d5.pdf – Date d'accès: 08.02.2019.

3. Guide des programmes de soutien a la recherche [Ressource йlectronique]. – Mode d'accis: <https://www.dfh-ufa.org/fr/programmes/guide-des-programmes-de-soutien-a-la-recherche/> – Date d'accis: 07.09.2019.
4. Oster, P. Deutsch-französischen Hochschule / Universitй franco-allemandes / P. Oster // Handwörterbuch der deutsch-französischen Beziehungen / hrsg. A. Kufer, I. Guinaudeau, C. Premat. – Baden-Baden: Nomos, 2015. – S. 62-65.
5. Traité de cooperation franco-allemande d'Aix-la-Chapelle (22 janvier 2019) [Ressource йlectronique]. – Mode d'accis: https://www.france-allemande.fr/IMG/pdf/traite_d_aix_la_chapelle_complet.pdf – Date d'accis: 08.09.2019.
6. Un program ambitieux pour les relations franco-allemande : l'agenda 2020 (4 février 2010) [Ressource йlectronique]. – Mode d'accis: https://www.france-allemande.fr/IMG/pdf/Agenda_franco-allemand_2020-2.pdf – Date d'accis: 05.09.2019.

СПЕЦЫЯЛІЗАЦЫЯ РАМЕСНАЙ ВЫТВОРЧАСЦІ Ў ГАРАДАХ БЕЛАРУСКІХ ГУБЕРНЯЎ (ДРУГАЯ ПАЛОВА ХІХ СТ.)

*Лук'янчук В.Э.,
аспірант ДУА “РІВШ”, г. Мінск, Рэспубліка Беларусь
Навуковы кіраўнік – Люты А.М., доктар гіст. навук, прафесар*

Развіццё прамысловасці, эвалюцыя яе форм сведчыць аб разлажэнні феадальна-прыгонніцкіх адносін, фарміраванні капіталістычнага грамадства. На тэрыторыі беларускіх губерняў рамесная вытворчасць у другой палове ХІХ ст. атрымала далейшае развіццё.

Мэтай даследавання з'яўляецца вызначэнне ўзаемасувязі паміж развіццём спецыялізацыі рамеснай вытворчасці ў гарадах беларускіх губерняў і замаруджанымі тэмпамі фарміравання індустрыяльнага грамадства на Беларусі ў другой палове ХІХ ст.

Матэрыял і метады. Матэрыялам для даследавання сталі архіўныя матэрыялы, якія захоўваюцца ў НГАБ, НГАБ у г. Гродна, а таксама дадзеныя афіцыйнай статыстыкі, змешчаныя ў “Памятных кніжках” і “Абзорах” беларускіх губерняў. Выкарыстоўваліся метады даследавання як агульнанавуковыя (аналіз, сінтэз, параўнанне), так і спецыяльныя гістарычныя (гісторыка-параўнальны, гісторыка-тыпалагічны, гісторыка-сістэмны).

Вынікі і іх абмеркаванне. Першай формай прамысловасці, якая пачынае развівацца аўтаномна ад земляробства становіцца рамяство – “вытворчасць вырабаў па заказе спажыўца” [1, с. 329]. Па падліках М.Ф. Болбаса ў сярэдзіне ХІХ ст. на беларускіх землях было распаўсюджана каля 100 рамесніцкіх спецыяльнасцей [2, с. 53]. У афіцыйных статыстычных дадзеных за другую палову ХІХ ст. утрымліваецца дастаткова абмежаваны пералік рамесніцкіх спецыяльнасцей. Так, у “Ведамасці аб колькасці рамеснікаў у гарадах Мінскай губерні за 1859 год” уключаны пералік толькі 17 спецыяльнасцей, у “Ведамасці аб колькасці рамеснікаў у гарадах Гродзенскай губерні за 1888 год” – 53 спецыяльнасцей, у “Ведамасці аб колькасці рамеснікаў у гарадах Віцебскай губерні за 1895 год” – 74 спецыяльнасці і г.д. [3], [4], [5].

Аднак, абагульненне звестак дазваляе зрабіць выснову, што ў другой палове ХІХ ст. колькасць рамесніцкіх спецыяльнасцей яшчэ больш пашыраецца. Так, у “сакрэтнай” карэспандэнцыі, якая была даслана з Пецярбурга ў Гродна камітэтам рамеснай і земляробчай працы сярод яўрэяў Расіі за 1887 – 1888 гады, маюцца запіскі дадзеныя аб колькасці яўрэяў-спецыялістаў больш чым па 120 рамесніцкіх спецыяльнасцях [6].

Адпаведна спецыялізацыі вытворчасці ў статыстычных звестках “Аб колькасці рамеснікаў у гарадах” рамеснікі падзяляліся на 4 асноўныя групы: рамеснікі, якія выраблялі прадукты харчавання; рамеснікі, якія выраблялі прадметы адзення; рамеснікі, якія выраблялі прадметы хатняга ўжытку; іншыя спецыяльнасці. Так, па Мінскай губерні ў 1858 годзе большасць рамеснікаў займалася вырабам прадметаў адзення (краўцы, шаўцы, мадысткі, капялюшнікі – 51%). На другім па колькасці месцы знаходзілася група рамеснікаў, якія выраблялі прадметы хатняга ўжытку (печнікі, сталяры, меднікі, рымары, карэтнікі – 18%). На трэцім месцы – тыя рамеснікі, якія выраблялі прадукты харчавання (хлебнікі, булачнікі, мяснікі, кандытары – 16%). Прадстаўнікоў іншых спецыяльнасцей было каля 15% (фурманы, канавалы, гадзіншчыкі). Амаль аднолькавыя звесткі атрымліваем па гарадах Магілёўскай губерні за 1859 год: на першым па колькасці месцы былі рамеснікі, якія выраблялі адзенне – 46%; на другім тыя, хто вырабляў прадметы хатняга ўжытку – 22%; на трэцім месцы былі прадстаўнікі іншых спецыяльнасцей – 16%; рамеснікаў, якія выраблялі прадукты харчавання было 15%. Такія ж суадносіны паміж групамі рамеснікаў паводле спецыялізацыі характэрны былі ў сярэдзіне ХІХ ст. і для самай развітай у прамысловых адносінах на беларускіх землях Гродзенскай губерні: 43% рамеснікаў выраблялі прадметы адзення, 33% – прадметы хатняга ўжытку, 12% – прадук-